නාඔටුන්නේ විමලඥාණ හිමි,
PAPER

බුදුසමයෙන් පෝෂණය ලද ටිබෙටයේ බොන් ආගම

නාඔටුන්නේ විමලඥාණ හිමි, පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය

ඈත අතීතයේ සිට පර්සියාවල චීනයල මොංගෝලියාව වැනි දකුණු ආසියාතික විවිධ රටවලින් පැමිණි සාංක්‍රමණික ජන වර්ගවලින් ටිබෙටයේ ගෝත්‍රික කණ්ඩායම් සමන්විත විය. මේ නිසා ටිබෙටය බහුවාර්ගිකල සංස්කෘතික මෙන් ම සංකීර්ණ ඇදහිලි විශ්වාස පද්ධතියකින් සමන්විත රාජ්‍යයක් විය. පවත්නා කාලගුණික සහ දේශගුණික දුශ්කරතා නිසා ටිබෙටය බොහෝ කලක් යන තුරු ඉතිහාසඥයන්ගේ සහ දේශ ගවේශකයන්ගේ එතරම් අවධානයට ලක්වූ බවක් නො පෙනෙයි. මෙරට වැසියන්ගේ සාම්ප්‍රදායික ඇදහිලි හා විශ්වාස ලොව බොහෝ ජාතීන්ට නෑකම් කියන අතර ජීවාත්ම වන්දනයල යක්ෂ වන්දනය වැනි නො දියුණු පුදපූජා ක්‍රමවලින් ඒවා සමන්විත විය.

නිල වශයෙන් ටිබෙටයට බුදුසමය ලැබෙන්නේ කිතුවසින් හත්වන සියවසේ දී ය. එතෙක් සුවිශේෂ ආගමක් ලෙස නො පැවතුණු ටිබෙටයේ සාම්ප්‍රදායික ඇදහිලි හා විශ්වාස පද්ධතිය බෞද්ධ ඉගැන්වීම් ඇසුරෙන් විධිමත් ආගමක් බවට පත්විය. චීනයේ මහායාන බුදුදහමත්ල ඊසානදිග ඉන්දියානු ප්‍රදේශවලින් තාන්ත්‍රික බුදුසමයත්ල ටිබෙටයට හඳුන්වාදීම නිසා එරට බුදුසමය දාර්ශනික හා ආගමික ලක්ෂණ වලින් සමන්විත විය. මෙම තත්ත්වය ටිබෙටය තුළ ඉතා කෙටි කාලයකදී බුදුසමය ජනප්‍රිය ආගමක් බවට පත්වීම කෙරෙහි බලපෑවේය. ශාන්තරක්ෂිතල පත්මසම්භවල කමලශීල වැනි බෞද්ධ පඬිවරුන් විසින් චීනයෙන් හා ඉන්දියාවෙන් හඳුන්වාදුන් බුදුසමය එරට සාම්ප්‍රදායික පිළිගැනීම් පද්ධතිය හා නො ගැටෙන පරිදි ටිබෙට් බුදුසමය ලෙස සංස්කරණය කරන ලදහ.

පාරම්පරික දේශීය විශ්වාස කෙරෙහි වඩා නැඹුරු වූ ටිබෙටයේ සමහර ජනකොටස් තම විශ්වාස පද්ධතිය බොන් ධර්මය ලෙස හැඳින්වූහ. බොන් ධර්මය විධිමත් පරිදි සකස්කිරීම පිණිස ටිබෙට් බුදුසමයේ බොහෝ ඉගැන්වීම් උපයෝගි කරගෙන ඇත. බොන් ධර්මය ඇතුලත් සාහිත්‍ය කෘති රචනා කිරීමල ස්වභාව ධර්ම වන්දනයල යාගහෝමල පුදපූජා ක්‍රම නිර්මාණය කිරීමල මන්ත්‍ර සජ්ඣායනය ආදි විවිධ අභිචාරවිධි බිහිවිය. බාහිර වත්පිළිවෙත් පමණක් නො ව මූලික බෞද්ධ සංකල්පවලට සමගාමී ඉගැන්වීම් රැසක් දල ඔවුන්ගේ ඉගැන්වීම් අතර වෙයි. ත්‍රිකාය සිද්ධාන්තය පඤ්චකාය සංකල්පය ලෙස සකස්විය. ඊට අමතරව අනිත්‍යතාවල ශූන්‍යතාවල දශභූමිල පුනර්භවයල කර්ම හා කර්මඵලල කරුණාවල මෛත්‍රියල ෂඩ්විධ පාරමිතා සහ මණ්ඩල පූජා වැනි ඉගැන්වීම් ද දක්නට ලැබෙයි. බුදුදහමෙන් පමණක් නො ව බෞද්ධ සංස්කෘතිකාංග රැසක් ද ඔවුන් විසින් අනුගමනය කරණු ලැබෙයි. විහාර මන්දිර නිර්මාණයල ප්‍රතිමා නෙලීමල අවමංගල්‍ය උත්සව පැවැත්වීම යනාදිය ඒ සඳහා උදාහරණ වේ. ත්‍රිවිධ රත්නය නියෝජනය කරමින් ත්‍රිවිධ පුද්ගලයන්ල ආරාම නියෝජනය වන ලෙස බොන් ආශ්‍රම දල භික්ෂූන් අනුගමනය කරමින් පූජක පිරිසක් ද බොන් ආගම නියෝජනය කරනු ලබයි. මේ අනුව ටිබෙටයේ බොන් ආගම මූලික බෞද්ධ ඉගැන්වීම්ල සංස්කෘතිකාංග මෙන් ම ආරාමික ජීවන රටාව ද ඇසුරෙන් සකස් වී ඇති බව සනාථ වෙයි.